

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ
6-ИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ
ЛЯЛЬКИ-МОТАНКИ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 12-411
спеціальності 014 Середня освіта (Трудове
навчання та технології)

Освітньо-професійної програми Середня
освіта (Трудове навчання та технології)

Лопухова Вероніка Михайлівна

Керівник к.п.н., доцент Шкворець О.В.

Рецензент: к.п.н., доцент Носова І.О.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Дидактичні особливості та організація освітнього процесу проведення занять трудового навчання	6
1.1. Історія розвитку технології виготовлення української ляльки-мотанки.....	6
1.2. Сучасні освітні підходи до розвитку національної самосвідомості на заняттях з трудового навчання.....	11
1.3. Характеристика інноваційних технологій з метою розвитку національної самосвідомості учнів.....	14
РОЗДІЛ 2. Розробка методики проведення занять з учнями 6-их класів засобами технології виготовлення вишитих виробів	20
2.1. Аналіз структури та змісту програми трудового навчання.....	20
2.2. Розробка методики проведення занять та змістове планування проведення уроків трудового навчання з учнями 6-их класів засобами технології виготовлення ляльки-мотанки.....	26
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	
Додаток А.....	68
Додаток Б.....	69

ВСТУП

Актуальність теми. Метою базової загальної середньої освіти є розвиток і соціалізація учнів, формування їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Актуальні проблеми методики трудового навчання розглядали такі науковці як: О. Білоблоцький, В. Дідух, Р. Захарченко, Ю. Кирильчук, Г. Левченко, В. Мадзігон, В. Сидоренко, Д. Сметанін, Г. Терещук, Д. Тхоржевський С. Шабалов, О. Коберник, К. Цируль та інші.

Обґрунтування систем трудового навчання досліджували такі вчені: Є. Петрова, О. Гастева, Є. Мілеряна, Ю. Гільбуха та інших науковців і методистів .

Трудове навчання має значні можливості розвитку в учнів національної самосвідомості. Дійовим підґрунтям для такої освітньої діяльності можна вважати процес формування в учнів конкретного практичного досвіду з виготовлення предметів і речей, які пов'язані з українською народною культурою та традиціями. Для розвитку в учнів національної свідомості на уроках трудового навчання ефективними є всі компоненти духовності українського народу, що тотожні національним цінностям, які є серцевиною освіти і виховання.

Учитель на уроках трудового навчання через народний фольклор, поезію, народні традиції формує національну свідомість, особливо на уроках при вивченні технології виготовлення виробів з деревини, вишитих виробів, писанкового розпису, кераміки, традиційних українських страв, аплікацій з природного матеріалу, історичних костюмів технології виготовлення ляльки-мотанки через проектно-

технологічну діяльність усвідомити невід'ємний зв'язок з народними традиціями.

З давніх-давен в українських родинях одним із сакральних оберегів була лялька-мотанка. Таку ляльку можна було зустріти у кожній українській оселі. Ляльок було дуже багато та кожна з них виконувала різні функції, і несла різне сакральне значення. Загалом лялька була оберегом, вона охороняла: житло, сон, дітей, господарство. Виготовлялися ляльки лише з натуральних матеріалів, секрети їх виготовлення передавалися з покоління в покоління, від матері до доньки.

Українська народна лялька є втіленням добра, реалізації культурної спадщини і символом дівочості. Це оберіг людської душі і долі, символ наших предків. Це сакральний символ чогось Великого, що створило все суще і береже до тепер.

Сучасний простір наукових публікацій, які стосуються дослідження народної ляльки, досить обмежений. Найповніші дослідження традиційної ляльки здійснено у працях О. Найдена, Л. Герус та М. Грушевського. Продовжують вивчення народної ляльки в сучасних умовах О. Складенко, О. Матвієнко, М. Цивін.

На підставі вище зазначеного **темою кваліфікаційної роботи** обрано: «Розвиток національної самосвідомості учнів 6-их класів засобами технології виготовлення ляльки-мотанки».

Мета роботи: обґрунтування та розробка методики проведення занять з трудового навчання з учнями 6-их класів та методичні особливості розробки творчого проекту засобами технології виготовлення ляльки-мотанки.

Завдання роботи:

1. Проаналізувати історичні особливості Української ляльки-мотанки.
2. Визначити сучасні освітні підходи до розвитку національної самосвідомості на заняттях трудового навчання.

3. Охарактеризувати сучасні педагогічні технології для проведення занять з трудового навчання та проаналізувати структуру та зміст програми трудового навчання з учнями 6-их класів.

4. Розробити календарно-тематичне планування та методику проведення уроків засобами технології виготовлення ляльки-мотанки.

Об'єкт дослідження: освітні особливості проведення занять трудового навчання засобами технологій декоративно-прикладного мистецтва.

Предмет дослідження: розробка методики проведення занять з учнями 6-их класів засобами технології виготовлення ляльки-мотанки.

Методи дослідження: теоретичний, який включає в себе вивчення та аналіз теоретичних досліджень наукової і методичної літератури з питань теорії і методики проведення занять з трудового навчання; емпіричні – педагогічне спостереження за навчальною діяльністю учнів, бесіди з вчителями трудового навчання.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення висвітлювалися під час V Українська науково-практична конференція «Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах» (Херсон, 2020 р.), тези з теми: «Освітні підходи до розвитку національної самосвідомості на заняттях трудового навчання».

Дипломна робота складається із вступу, двох розділів, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

1.1. Історія розвитку технології виготовлення української ляльки-мотанки

В українському декоративно-прикладному мистецтві лялька-мотанка найпоказовіше зберегла характерні місцеві ознаки. Вона відзначається багатством тематики, розмаїттям матеріального втілення, своєрідністю пластичного, орнаментального та колірного рішень. Абстрагований, умовний характер народної ляльки стимулює асоціативну інтерпретацію, перетворює її в об'єкт, сповнений різним змістом, її зовнішня простота має високу ступінь складності, яка репрезентує її як культурний знак з глибокою сутністю [4].

Шляхи розвитку української іграшки, її призначення в національних звичаях, народному мистецтві досліджувало багато вчених. Вагомий внесок у вивчення народної ляльки зробив видатний етнограф, перший збирач і дослідник української народної іграшки М. Грушевський. Відоме також одне із сучасних фундаментальних досліджень української народної ляльки у працях етнографа О. Найдена. Л. Герус та М. Станкевич розглядають українську народну іграшку як явище культури та вид декоративно-прикладного мистецтва [6].

Про українські рушники та вишиванки знають повсюди, і в Україні і далеко за її межами, а от про ляльку-мотанку інколи ніхто і нечого не знає. Дуже добре, що традиції створення та використання таких ляльок збереглися до наших часів та продовжують відроджуватися.

Повертаючись до власних коренів, що здійснювалися за прадавніх часів нашими предками, відтворюючи ляльку-мотанку, можна поринути у минуле українського народу.

Найдавніші прототипи іграшок знайдено в Україні під час археологічних розкопок поблизу м. Мізина на Чернігівщині. Палеологічні скульптурки жінок, тварин, птахів, вирізані із бивня мамонта і оздоблені геометричним орнаментом, вчені відносять до періоду, що існував понад 20 тисяч років тому [18].

Українська лялька-мотанка була не просто іграшкою, а й оберегом. Вона символізувала неперервний зв'язок між поколіннями. У 20-му столітті Український народ пережив багато людських втрат це війни, репресії, голодомори, депортації, штучне «перемішування» населення, таким чином люди не мали змогу передати культурну спадщину своїм дітям і з часом мотанки себе віджили.

Археолог Вікентій Хвойка, досліджуючи історію створення ляльки-мотанки вперше в 1893 році біля селища Трипілля відкрив залишки давньої цивілізації, що й одержала археологічну назву «Трипільська». Ця цивілізація існувала понад шість тисяч років до н.е.. В ті часи на території України теж будували міста. На археологічних дослідженнях глиняних пам'яток, поселень, культових споруд, поховань, побутових речей, можна порівнювати послання далеких пращурів з лялькою-мотанкою. Діти трипільської цивілізації мали іграшковий посуд то обов'язково мали бути ляльки та дитячі ігри такі як «дочки-матері». Лялька-мотанка є архетипом, адже із часу виникнення й до сьогодення зберегла багато значень. З давніх часів ляльку виготовляли шляхом намотування ниток, вплітаючи в них сухі трави, квіти, зерна. Вона була схожа на свою сестру, яка робилася з глини і в неї також додавали зерно, борошно або злаки. Трипільці вирощували льон, коноплі й було розвинене ткацтво. І до сих пір вважають що лялька зроблена з ниток льону або коноплі має сакральне значення [42].

В основі своєї голови лялька має трипільську скручену сваргу, а також спіральну форму коловорот (трипільський знак). Ще в 19-ому столітті в приданому дівчини в Україні обов'язково були присутні ляльки-мотанки, що піклуються про добробут сім'ї, як давні боги. Лялька-мотанка здавна була оберегом в українській родині [6].

Кожна мати робила для своєї дитині ляльку, щоб та гралась. Вважають, що лялька є посередником між живими й тими, кого на цьому світі вже або ж ще немає. Обличчя як такого у ляльки немає. Вважається, що лялька-мотанка повинна бути безлика, а та, яка служить берегинею – з хрестом замість обличчя. Ляльку-мотанку робили без очей, бо, згідно із давньою архаїчною традицією, у них може влетіти дух живої істоти. Ляльку-мотанку молода жінка зберігала аж до появи первістка. Таку ляльку клали до колиски перед тим, як покласти туди дитячко. Також міфічна лялька-мотанка вважалась втіленням душі предків, заступницею проти злих чар.

З переглянутих нами літературних джерел можна зробити висновок, що за українською традицією ляльки-мотанки можуть поділятися:

1.Лялька-мотанка – захисниця. Слав'яни були впевнені: лялька-оберегам не можна малювати обличчя ще й тому, що через очі ляльки в її господаря може вселитися злий дух. Для того, щоб наділити маленьку ляльку-мотанку великою магичною силою, на ляльковому обличчі нитками чи стрічками виплітали кольоровий хрест – давній могутній символ Сонця.

Лялька-мотанка – захисниця вважалась магичною іграшкою виготовлення її це був цілий ритуал, і використовувати ножиці, голки та інші колючо-ріжучі предмети заборонялося. Клаптики тканини рвали на менші клапти, скручували нитками – і ось вона, лялька-мотанка.

Під час створення ляльки-мотанки кожна дрібниця має своє значення. Так, нитки намотували по ходу Сонця (із сходу на захід), по

спіралі (символ безкінечності духовного життя). При цьому бажали людині для якої робився оберіг добра і щастя, міцного здоров'я, начитували молитви.

Робити ляльку-мотанку як оберіг треба було тільки в «хороший» період (краще взимку). Невдалим часом були свята і вихідні дні, а також середа і п'ятниця (в ці дні займатися рукоділлям вважалося за гріх).

Не можна було мотати ляльку-оберіг вночі, коли відьми і русалки виходять на прогулянку.

Дуже строго дотримувалися ще одного правила: змайструвати ляльку-мотанку так, щоб вона стала оберегом потрібно було за один раз, не відкладаючи роботу на потім, чи на завтра. Вважалося, що зроблене вдруге перекреслює те, що було створено вперше, і таким чином оберіг втрачає свою силу [22].

Для виготовлення мотанки-оберегу брали клаптики ношеного одягу, до того ж «щасливого» – того, який носили в найкращі періоди життя, не затьмареного ні бідами, ні хворобами чи бідністю, ви чи ваші родичі. Розмір ляльки-мотанки визначався відстанню від кінчика вказівного пальця до зап'ястка. При виготовленні оберегів для хлопчиків чи чоловіків використовували синій, чорний і червоний кольори. Для дівчат, жінок – білий, червоний, зелений та жовтий.

До речі, якщо іграшки-обереги робили для старших дітей, їх обов'язково під заряджали. Власник ляльки-мотанки не повинен був розлучатися з нею протягом 28 днів (місячний цикл). І господар і лялька разом їли, спали, ходили на прогулянку. Та при цьому мотанку не виставляли на показ, берегли, як зіницю ока. Вважалося, що такий оберіг служить від 3 до 7 років. [22]

2.«Пеленашка» – перша лялька-оберіг для дитини. Перша лялька вважалась для дитини найважливішою. Вона є основою для виготовлення багатьох інших ляльок, вона проста у виготовленні, її можна зробити за декілька хвилин.

Ця лялька-оберіг має багато різних назв: немовля, пеленашка (від слова пеленка, спеленати), дитинка, дитятко та ін.

Немовля (пеленашка) і на вигляд дуже проста лялька: дитинка в хусточці, запеленана і обвита звивальником. Раніше одягом новонародженого були пеленки, і до року на пеленки накладали хрест-навхрест перев'язки. Їх робили із м'якеньких бавовняних та бавовняних тканин. В народі їх називали верчами або звивальниками.

У ляльки-немовлятка ковдра робилася з відворотом, на вушках куточки підверті, хустинкою закрите чоло і тім'ячко рівненьке.

Ляльку-пеленашку клали в колиску до дитини як оберіг від злих духів. Також цю ляльку використовували як оберіг при народженні.

Часто старші діти робили немовля-пеленашку як ігрову ляльку для себе, та для молодших братів і сестер.

У різних регіонах цю ляльку робили по-різному – є деякі особливості у виготовленні основи ляльки-пеленашки, у замотуванні в сповивальник та наявність чи відсутність сакрального хреста на обличчі ляльки.

Для того, щоб лялька-мотанка «Пеленашка» стала оберегом для майбутньої дитини, вагітна жінка майструвала її при запаленій свічці читаючи молитву. Закрутку із тканини потрібно було шість разів скрутити-розкрутити і, тільки скрутивши сьомий раз ляльку можна було обмотати, тримаючи її в лівій руці, а обмотуючи обов'язково правою. Намотуючи нитку на ляльку-пеленашку, жінка намовляла те, що хотіла побажати майбутній дитині: рости гарним, здоровим, розумним, сміливим і таке інше.

Майбутня мама майструвала сім обережних ляльок-мотанок «Пеленашок». Вони на першому році життя лежали в ліжечку, у колисці, замотувалися в одяг або вкладалися в ручку дитині [22].

3.«Веснянка» – весела лялька, яку робили дівчата і жінки на прихід весни. Традиційно, вона дуже яскрава, з волоссям незвичного кольору. Веснянка є оберегом молодості та краси.

Дарунок такої ляльки чоловіку означав побажання йому довго залишатись молодим та життєрадісним, жінці – бути завжди чарівною і привабливою.

За традицією, при виготовленні цієї ляльки не використовували голки і ножиці, підбирали натуральні тканини, потрібну довжину відміряємо долонями. Ця лялечка нескладна у виготовленні, її з задоволенням зроблять навіть дітки від 4–5 років [22].

Таким чином, на уроках трудового учні можуть засвоїти різні стародавні технології декоративно-прикладного мистецтва по виготовленню творчих проєктів різних видів ляльки-мотанки.

1.2. Сучасні освітні підходи до розвитку національної самосвідомості на заняттях трудового навчання

У законі України «Про освіту», розробленому на основі Концепції «Нова українська школа», проголошено курс на впровадження компетентнісного підходу до освіти. У статті 12 зазначено: «Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична

компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки та технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти» [17].

Сучасна школа здійснює рішучий поворот до особистості учня і будує свою роботу з ним на основі:

- Поваги особистої гідності кожного вихованця, його індивідуальних життєвих цілей, запитів та інтересів;
- Створення сприятливих умов для його саморозвитку;
- Орієнтується не тільки на підготовку вихованця до майбутнього життя, але й на забезпечення повноцінного проживання кожного вікового етапу відповідно до його психофізіологічними особливостями.

Предмет «Трудове навчання» в умовах освітньої реформи орієнтовано на формування в учнів ключових і предметних компетентностей, які спрямованні наблизити трудове навчання до життєвих потреб учня, його інтересів та природних здібностей [34]. Виховування в учнів національної самосвідомості відбуваються через такі основні компетентності як соціальна та громадська, спілкування державною мовою.

На думку В. Гаврилюка метою національно-патріотичного виховання учнів в навчальних закладах є становлення громадянина, патріота України, готового самовіддано розбудувати її як суверену, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку, знати свої права й обов'язки, цивілізовано

відстоювати їх, сприяти єднанню українського народу, громадянському миру і злагоді в суспільстві [5].

Мета національно-патріотичного виховання у навчальних закладах конкретизується завдяки системи виховних завдань:

- утвердження у свідомості й почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її
- патріотичною відповідальністю;
- сприяння набуттю дітьми й учнівською молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі у процесах державотворення, уміння визначати форми і способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства;
- формування етнічної та національної самосвідомості, любові до рідної землі, держави, родини, народу;
- визнання духовної єдності населення всіх регіонів України, спільності його культурної спадщини та майбутнього;
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;
- формування мовної культури, оволодіння і вживання української мови як духовного коду нації;
- виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки тощо [5].

Серед методів національно-патріотичного виховання дітей та юнацтва в позашкільних навчальних закладах пріоритетна роль належить активним методам, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії учасників освітньої та дозвіллевої діяльності, спрямовані на

самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи і творчості. До таких методів традиційно належать соціально-проектна діяльність, колективні творчі справи, народна педагогіка, ситуаційно-рольові ігри, соціально-психологічні тренінги, інтелектуальні аукціони, «мозкові атаки», метод аналізу соціальних ситуацій із морально-етичним характером, ігри-драматизації тощо [35].

1.3. Характеристика інноваційних технологій з метою розвитку національної самосвідомості учнів

Освітні технології відбивають загальну стратегію розвитку освіти. Їх призначення – прогнозування розвитку

- освіти, його проектування, передбачення результатів, а також
- визначення відповідних освітнім цілям стандартів (концепції виховання й навчання, освітні закони, освітні системи) [1].

Якщо освітні технології відбивають стратегію розвитку освіти, то педагогічні технології втілюють тактику її реалізації в освітньому процесі шляхом запровадження моделей цього процесу й тотожних моделей управління ним [1].

Освітні інновації – це вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності.

Нова українська школа включає в себе багато інноваційних технологій навчання та виховання. Досліджуючи тему нашої роботи ми обрали три основні технології: особистісно-орієнтовані технології, проблемне навчання, інтерактивна, проектна технологія, інформаційні технології.

Предметом гуманістичної педагогіки є виховання людини, гуманної вільної особистості, здатної жити і творити в демократичному суспільстві.

У теорії гуманістичної педагогіки, де особистість учня представляється як суспільна цінність, чи правомірні поняття «особистісно-орієнтоване виховання», «особистісний підхід».

В своїх наукових роботах Е. Бондаревська вказує, що особистісно-орієнтоване виховання – це розвиток і саморозвиток особистісних якостей на основі загальнолюдських цінностей. Гуманістичний особистісно-орієнтоване виховання – це педагогічно керований процес культурної ідентифікації, соціальної адаптації та творчої самореалізації особистості, в ході якої відбувається входження учня в культуру, в життя соціуму, розвиток усіх його творчих здібностей і можливостей [2].

Надати вихованцю допомога в усвідомленні себе особистістю, у виявленні, розкритті своїх можливостей, становленні самосвідомості, самореалізації та самоствердження дозволяє особистісно-орієнтований підхід в освіті [35].

Особистісно-орієнтований підхід – це послідовне ставлення вчителя до здобувача освіти як до особистості, як до самосвідомого відповідального суб'єкту власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії [38]. Особистісно-орієнтований підхід в трудовому навчанні – це концентрація уваги педагога на цілісній особистості учня, турбота про розвиток не тільки його інтелекту, громадянського почуття відповідальності, але й духовної особистості з емоційними, естетичними, творчими задатками і можливостями розвитку.

Розглядаючи особистісно-орієнтовану освіту, В. Якиманська вказує, що її метою є створення умов для повноцінного розвитку наступних функцій індивідуума:

- здатність людини до вибором;
- вміння рефлексувати, оцінювати своє життя;
- пошук сенсу життя, творчість;
- формування образу «Я»;

- відповідальність (у відповідності з формулюванням «Я відповідаю за все»);
- автономність особистості (по мірі розвитку вона дедалі більше звільняється від інших факторів) [10].

О. Коберник у своїй праці зазначає, розглядають сутність проблемного навчання, яка полягає у створенні перед учнями проблемних ситуацій, усвідомленні, сприйнятті та розв'язанні цих ситуацій в процесі спільної діяльності учнів і вчителя при максимальній самостійності перших і під загальним керівництвом останнього. Таке навчання здійснюється за загальною схемою: вчитель створює проблемну ситуацію (тобто ситуацію або задачу, для розв'язання якої учень має знайти і використати нові для себе засоби діяльності), учні аналізують проблемну ситуацію, усвідомлюючи невідоме для себе знання, і шукають способи рішення проблеми, а вчитель допомагає учням, надаючи необхідну для розв'язання проблеми інформацію. Результатом проблемного навчання є нові знання, вміння, способи розумової діяльності [15].

Проектна діяльність розглядалася дослідниками, як процес пошуку, практичне навчання, вид діяльності, механізм розвиваючий освіту, процес, що допомагає створювати нові поняття, специфічна форма моделювання тощо. Поняття проект, метод проектів, проектна діяльність пов'язанні між собою, спільним в них є те, що результатом пошукової праці учнів стають суттєво нові творчі продукти діяльності, які спрямовані на задоволення потреб та вирішення проблем дітей, але проектування і проектна діяльність мають власні, якісні особливості, які обумовлені її видовими якостями, як певного типу навчальної діяльності [7].

Проектно-технологічна діяльність – це комплексний процес, який формує в школярів загально-навчальні вміння, основи технологічної грамоти, культуру праці і спрямований на оволодіння ними способами

перетворення матеріалів, енергії, інформації, технологіями їх обробки. Проект – це спеціально організований вчителем і самостійно виконаний учнями комплекс дій, що завершується результатом, створенням творчого продукту. Щоб домогтися такого результату, необхідно навчити дітей самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи з цією метою знання з різних галузей, вміння прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення, здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки [32].

Н. Мироненко стверджує, що успішність та ефективність проектування забезпечується за умови правильної та послідовної, організаційно-спланованої роботи вчителя та учня, в основі якої лежить логічна послідовність дотримання етапів виконання проектів: організаційно-підготовчий, конструкторський, технологічний, заключний [27]. На кожному етапі учнями здійснюється відповідна система послідовних дій у виконанні проекту, а вчитель при цьому стає організатором навчально-трудової діяльності [2].

Під час виконання проектів учні приходять до висновку, що кожен виріб можна виконати різними шляхами – варіантів вирішення кожного завдання є безліч. Тому учням потрібно кілька разів намалювати, прочитати і, лише переконавшись у тому, що певний варіант найбільш технологічний, економічний, відповідає вимогам дизайну, найбільш задовольняє вимоги школи, сім'ї або ринку, приступити до його виготовлення [27].

У творчу діяльність учні залучаються поступово. Для цього їм необхідно ознайомитися з додатковою літературою з вибраної теми, знайти варіанти вирішення, розробити план виконання поставленого завдання. Основним принципом навчання за проектною методикою є особистісна орієнтація навчального процесу на інтереси і цілі учнів. Завдання вчителя полягає в тому, щоб допомогти школярам засвоїти інформацію, виразити своє ставлення до світу, подій [36].

У процесі проектно-технологічної діяльності важливо, щоб учні усвідомили, що на всіх її етапах має бути не репродуктивне – строго послідовне дотримання стадій та елементів етапів взагалі, а оволодіння ними алгоритмом організації, формування в них елементів технологічної культури, розвиток здатності до генерації ідей, їхнього аналізу, самостійного ухвалення рішення, формулювання власної думки, позиції, взаємодії і діалогу в процесі розв'язування спільних задач, розробці і виготовленні проектів [27].

В. Валовий стверджує, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання – це сукупність сучасної комп'ютерної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку, інструментальних програмних засобів, що забезпечують інтерактивний програмно-методичний супровід сучасних технологій навчання.

Сьогодні нові інформаційні технології – невід'ємна частина нашого життя. Маючи в своєму розпорядженні комп'ютер, можна інтенсифікувати процес навчання, зробити його більш наочним і динамічним, формувати вміння працювати з інформацією, готувати особистість «інформаційного суспільства», формувати дослідницькі вміння, розвивати комунікативні здібності. Це забезпечить швидке і міцне опанування навчального матеріалу, розвине пізнавальні здібності та розумові якості учнів, сприятиме активізації їх пізнавальної діяльності. Вважаю, що комп'ютерні технології навчання дозволяють більш глибоко розвинути резерви дитини, дасть змогу вчителю працювати творчо, ініціативно, з більшою професійною майстерністю. Використання інформаційних технологій у класі під час уроку є найбільш складною і відповідальною справою. [12]

Істотний вплив на засвоєння нового матеріалу чинить використання мультимедійних програмних продуктів. Для їх ефективного застосування комп'ютерний клас не потрібний, достатньо в звичайній майстерні встановити проектор і ноутбук [13].

Отже впровадження інноваційних технологій мають вагомий вплив на засвоєння учнем матеріалу. Покращують та допомагають вчителю у проведенні занять, знаходження цікавої інформації. Виховують в учня відповідальність, наполегливість, самостійність.

РОЗДІЛ 2

РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З УЧНЯМИ 6- ИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИШИТИХ ВИРОБІВ

2.1. Аналіз структури та змісту програми трудового навчання

Основна задача освітнього процесу проведення занять трудового навчання спрямована на проектно-технологічну, техніко-технологічну та економічну підготовку учнів базової середньої освіти. На базі чинних програм освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти учнів необхідно знайомити в із основами технологій сучасного виробництва, основами економічних знань, готувати до трудової діяльності в сучасних соціально-економічних умовах розвитку суспільства та умовах ринку праці, де технологічна культура буде одним із основних засобів виробництва.

Метою програми трудового навчання передбачається виконання наступних завдань:

- залучення учнів на уроках трудового навчання до проектної діяльності як провідного засобу розвитку і навчання учнів;
- формування у них здатності до самостійного навчання;
- оволодіння засобами сучасних технологій, умінь конструювати власний процес пізнання і на практиці реалізувати заплановане [25].

Згідно змісту навчальної програми трудового навчання основною задачею є формування в учнів предметних і ключових компетентностей, які покликані наблизити процес трудового навчання до життєвих потреб учня, його інтересів та природних здібностей.

Ключова компетентність – це знання, уміння і навички у комплексі зі сформованою життєвою позицією учня.

Кожен предмет, що учні вивчають, будь-то математика, українська мова, біологія, географія чи образотворче мистецтво, кожен вносить свій внесок у формування ключових компетентностей.

Компетентністий потенціал трудового навчання включає в себе такі ключові компетентності:

- спілкування іноземними мовами;
- спілкування державною(і рідною у разі відмінності) мовами;
- математична компетентність;
- вміння вчитися впродовж життя;
- основні компетентності у природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- ініціативність і підприємливість;
- соціальна та громадянська компетентності;
- обізнаність і самовираження у сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя [9].

«Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» ці визначення є наскрізними змістовими лініями.

Призначення наскрізних інтегрованих змістових ліній є формування в учнів здатності застосовувати вміння й знання з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях або виконання практичних завдань та проблемних ситуацій наближених до життя.

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» націлена на формування соціальної активності учнів, відповідальності та екологічної свідомості, готовності вирішувати питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

«Громадянська відповідальність» націлена на формування відповідального члена громади і суспільства, який розуміє принципи і

механізми функціонування суспільства, а також важливість національної ініціативи; спирається у своїй діяльності на культурні традиції і вектори розвитку держави.

Змістова лінії «Здоров'я і безпека» – формування особистості учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, здатного дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище [30].

Змістова лінія «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямована на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань [30].

Проектно-технологічна компетентність – це здатність учня застосовувати знання, уміння, навички в процесі проектно-технологічної діяльності для виготовлення виробу (або надання послуги) від творчого задуму до його втілення в готовий продукт (послугу) за обраною технологією [14].

Навчальний процес зорієнтований на кінцевий результат у вигляді очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Формування змісту технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання здійснюється на основі об'єктів проектної діяльності, а не технологій, що надає змогу одночасно виготовляти один і той самий виріб за допомогою різних основних та додаткових технологій [29].

Результатом проектно-технологічної діяльності учнів має бути проект. У 5-6 класах передбачено 6-10 проектів, у 7-8 класах від 4 до 6 проектів, у 9-му класі – 2 проекти. Передбачаються проекти з технології побутової діяльності та самообслуговування. У 5-8 класах по 2 проекти, у 9-му – 1. Вчитель самостійно визначає кількість годин на виконання проекту. Час виділений на проект залежить від складності виробу. При

цьому одна й та ж сама технологія може використовуватися як основна не більш як двічі в одному класі. У класах, що не поділяються на групи, під час вибору об'єкта проектно-технологічної діяльності необхідно планувати не менш як дві основні технології. Це потрібно для того, щоб учні мали рівні можливості у виборі технологій із технічних і обслуговуючих видів праці [25].

Практичний результат учнівського проекту має бути: особистісно ціннісним; корисним для сім'ї, родини, класу, школи, громади; соціально зорієнтованим або мати підприємницький потенціал.

Алгоритм роботи учителя складається з таких послідовних кроків:

- учитель і учні разом обирають об'єкт проектування з урахуванням учнівських здібностей та інтересів, а також можливостей матеріально-технічного забезпечення шкільної майстерні;
- досліджують (методами проектування) і обґрунтовують форму або конструкцію виробу;
- досліджують і добирають матеріали, визначають необхідні технологічні процеси, за допомогою яких буде виготовлено виріб;
- розробляють необхідні для виготовлення виробу проектно-технологічні документи – малюнок, ескіз, технічний рисунок, кресленик, схема тощо;
- виконують заплановані роботи [29].

Згідно теми теми дослідження: «Розвиток національної самосвідомості учнів 6-их класів засобами технології виготовлення ляльки-мотанки», розглянемо детальніше зміст навчальної діяльності для 6-го класу. За змістом навчальної програми для учнів 5-6 класів передбачено 70 годин уроків з трудового навчання, це становить 2 годину на тиждень. Зміст складається з двох розділів.

У першому розділі розглядаються основи проектування, матеріалознавства та технології обробки. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів такі:

- знаннєвий компонент – розуміє етапи проектування; розуміє сутність методу біоформ у створенні (дослідженні) форми виробу; розуміє моделі-аналоги як історію розвитку технічного об'єкту; розуміє сутність базової моделі; знає властивості конструкційних матеріалів; розуміє роль природних матеріалів, як важливого екологічного ресурсу у збереженні довкілля; розрізняє та називає інструменти та пристосування для обробки конструкційних матеріалів; має уявлення про масштаб [45].
- діяльнісний компонент – розрізняє етапи проектної діяльності; застосовує методи фантазування та біоформ при проектуванні виробу; розрізняє моделі-аналоги стосовно об'єкта проектування; добирає конструкційні матеріали залежно від їх властивостей; читає та виконує зображення плоскої деталі (схеми); визначає типи деталей; розрізняє деталі за способом отримання; виконує технологічні операції відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення; добирає інструменти та матеріали для виготовлення виробу; дотримується прийомів роботи з інструментами та пристосуваннями; визначає необхідну кількість матеріалів для виготовлення виробу; вирізняє технології виготовлення та оздоблення виробів, поширені в регіоні проживання за характерними ознаками; виготовляє виріб; оздоблює виріб за готовою композицією; дотримується правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій.
- ціннісний компонент – висловлює судження щодо цінності конструкційних матеріалів природного походження;

обґрунтовує взаємозв'язок між дотриманням технології виготовлення та якістю виробу; усвідомлює значення деталі, як частини виробу [28].

За змістом програми зазначено орієнтовний перелік об'єктів проектно-технологічної діяльності учнів: підставка під гарячий посуд з термостійкими з'єднаннями; підставка під горнятко; кухонна дощечка; підставка для гаджета; органайзер для рукоділля; підставка для випалювача (паяльника); серветниця; гольниця; брелок; м'яка плоска іграшка; об'ємна м'яка іграшка; ялинкова прикраса; лялька-мотанка; закладка для книги; серветка; торбинка для дрібничок; рамка для фото; листівка; статична іграшка; рухома іграшка; іграшкові меблі; головоломка з дроту; пазли; кухонне приладдя (лопатка, виделка тощо); декоративні квіти; панно, картина; декоративний свічник; макет транспортного засобу; прикраси з бісеру, стрічок, ниток, тощо; гарячі напої; бутерброди; салати; вирощування кімнатних [28].

Перелік основних технологій: технологія обробки текстильних матеріалів ручним способом; технологія обробки текстильних матеріалів машинним способом; технологія обробки деревинних матеріалів (ДВП, фанера); технологія обробки деревини; технологія виготовлення аплікації (з текстильних та природних матеріалів); технологія плетіння (лозоплетіння, соломоплетіння тощо); технологія виготовлення виробів у техніці «макrame»; технологія виготовлення ляльки-мотанки; технологія обробки тонколистового металу; технологія обробки дроту; технологія виготовлення вишитих виробів початковими, лічильними та декоративними швами; технологія виготовлення виробів з бісеру; технологія ліплення; технологія оздоблення виробів художнім випалюванням (пірографія); технологія ниткографії; технологія виготовлення писанок; технологія ажурного випилювання; технологія приготування їжі; технологія вирощування кімнатних рослин [28].

У другому розділі навчальної програми «Трудове навчання 5-9 клас» розглядається технологія побутової діяльності й самообслуговування.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів такі:

- знаннєвий компонент – знає правила добору мийних засобів для догляду за різними видами поверхонь; знає правила безпечного користування мийними засобами та побутовою технікою; знає, які чинники впливають на стан волосся.
- діяльнісний компонент – читає і розуміє інформацію про товари; розрізняє та добирає мийні засоби та інструменти для прибирання житла; визначає комплекс процедур та засобів для догляду за своїм волоссям залежно від його типу; планує дії по догляду за власним волоссям.
- ціннісний компонент – критично ставиться до інформації про товари для збереження здоров'я; висловлює власну думку щодо важливості для людини гігієни житла; усвідомлює важливість вибору мийних засобів та їхнього впливу на довкілля; усвідомлює необхідність догляду за волоссям
- «Охайне житло».
- «Здоров'я та краса мого волосся».

Перелік основних технологій: технологія догляду за житлом; технологія догляду за волоссям [28].

2.2. Розробка методики проведення занять та змістове планування проведення уроків трудового навчання з учнями 6-их класів засобами технології виготовлення ляльки-мотанки

Враховуючи аналіз сучасних освітніх підходів на заняттях трудового навчання з учнями 6-их класів та аналіз змісту та структури

програми «трудового навчання» нами розроблено методику проведення занять щодо розробки навчально-творчого проекту «Лялька-мотанка».

Упродовж століть ляльки-мотанки змінювалися, але в них зберігалися основні декоративні принципи, простота, лаконічність, ніжність, сокральність, витонченість. Тому, цінність такої ляльки полягає у залученні підростаючого покоління до відродження і збереження національних традицій та національної самобутності. Сьогодні ми можемо спостерігати, що багато речей які забулися, речей з минулого, вже повертаються до нас і мають уже інше значення. Для наших пращурів вони мали обрядовий зміст і були наповнені українською символікою того часу, то сьогодні ми можемо сказати, що вони втратили цю складову і поступово перетворились на призму мистецтва. Саме на уроці трудового навчання вчитель може розвивати в учня національну самосвідомість, за допомогою декоративно-прикладного мистецтва засобами технологій виготовлення ляльки-мотанки [46].

З метою планування освітньої діяльності, вчителем на початку року розробляється календарно-тематичне планування уроків – це розподіл у часі окремих тем із врахуванням кількості годин, що визначаються навчальною програмою на кожну тему кількість тижневих годин (визначених навчальним планом) і розкладом навчальних занять та матриця в якій відповідно з календарно-тематичного планування вказується кількість проектів на рік, назва проектів, основна та додаткова технологія, кількість годин, очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності.

В таблиці 2.1. представлено фрагмент календарно-тематичного планування до виготовлення творчого проекту засобами технології виготовлення ляльки-мотанки з учнями 6-их класів. До календарно-тематичного плану нами включено очікувані результати, тема уроків по

розробці творчого проекту, а також виокремлено сучасні педагогічні технології з метою розвитку національної самосвідомості учнів.

Таблиця 2.1

Календарно-тематичний план засобами технології виготовлення
ляльки-мотанки

Об'єкт	Основна технологія	Додаткова технологія	Кількість годин	Очікувані результати
Лялька-мотанка	Технологія виготовлення ляльки-мотанки	Технологія виготовлення вишитих виробів	8	Знаннєвий компонент Розуміють етапи проектування Розуміють моделі-аналоги як історію розвитку української ляльки-мотанки; розуміють сутність народних традицій. Знають властивості натуральних конструкційних матеріалів Розуміють роль природних матеріалів, як важливого екологічного ресурсу у збереженні довкілля Розрізняють та називають інструменти та пристосування для обробки конструкційних матеріалів

			<p>Діяльнісний компонент</p> <p>Розрізняють етапи проектної діяльності</p> <p>Розрізняють моделі-аналоги стосовно об'єкту проектування</p> <p>Добирають конструкційні матеріали в залежності від їх властивостей</p> <p>Визначають типи та роль деталей.</p> <p>Розрізняють деталі відповідно до обраної символіки ляльки-мотанки.</p> <p>Виконують технологічні операції відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення</p> <p>Добирають інструменти та матеріали для виготовлення виробу</p> <p>Дотримуються прийомів роботи з інструментами та пристосуваннями</p> <p>Визначають необхідну кількість матеріалів для виготовлення виробу</p> <p>Виготовляють виріб</p> <p>Оздоблюють виріб пов'язуючи його з українською символікою за готовою композицією</p> <p>Дотримуються</p>
--	--	--	---

				<p>правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>Обговорюють та висловлюють судження щодо культури українського народу та цінності конструкційних матеріалів природного походження</p> <p>Обґрунтовують взаємозв'язок між дотриманням технології виготовлення та якістю виробу</p> <p>Усвідомлюють значення деталі, як частини виробу</p>
--	--	--	--	---

Відповідно до календарно-тематичного планування нами розроблено матрицю засобами технології виготовлення ляльки-мотанки з учнями 6-их класів. Для виготовлення виробу нами заплановано 4 години із впровадженням в освітній процес основної технології засобами виготовлення української ляльки-мотанки та 4 години додаткової, а саме технології засобами виготовлення вишитих виробів лічильними та декоративними швами (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Матриця засобами технології виготовлення ляльки-мотанки

Кі л- ть	Очікувані	Тема уроку	Сучасні педагогічні
----------------	-----------	------------	---------------------

го ди н	результати		технології
1	Знаннєвий компонент: Розуміє етапи проектування. Розуміє моделі-аналоги. Розрізняє матеріали та інструменти.	1. Відвідування музею. Ознайомлення з культурною роботою над проектом.	Екскурсія до краєзнавчого музею з метою ознайомлення з українськими традиціями, побутом та одягом, а саме його оздобленням
1	Діяльнісний компонент: Здійснює міні-маркетингові дослідження. Обирає вид народної ляльки для виготовлення виробу.	2. Розробка творчого проекту. Організаційно-підготовчий етап. Робота з інформаційними джерелами. Аналіз виробів аналогів. Створення клаузури.	Інтерактивні технології робота в парах (аналізування інформаційних джерел, аналіз моделей-аналогів)
1	Обґрунтовує вибір теми проекту та технології виготовлення та оздоблення виробу. Розробляє вимоги до виробу; проектні документи. Складає план роботи з виконання проекту з визначенням термінів. Здійснює пошук подібних виробів та визначає кращі ознаки у виробках-аналогах.	3. Конструкторський етап творчого проекту. Добір конструкційних матеріалів та інструментів. Розрахунок собівартості виготовленого виробу. Розробка деталей та лекал виробу в масштабі згідно обраного об'єкту.	Інтерактивні технології «Карусель» (добір конструкційних матеріалів, розрахунок собівартості виробу, розробка лекал)
1	Розробляє клаузуру задуманої народної	4. Розробка творчого проекту виготовлення	Інтерактивні технології робота в парах (розробка

	ляльки, її одягу, прикрас. Добирає і готує натуральні матеріали та інструменти для роботи. Виготовляє виріб. Організовує робоче місце. Дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.	ляльки-мотанки. Технологічний етап. Розробка технологічної карти, раціональної послідовності виготовлення ляльки-мотанки. Виготовлення основи тулуба для ляльки.	технологічної карти)
1	Конструює одяг з елементами народної вишивки, прикраси, виготовляє виріб.	5.Виготовлення деталей одягу та оздоблення їх лічильними та декоративними швами.	
1	Організовує робоче місце. Дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог. Контролює якість виробу. Виконує	6. Виготовлення деталей одягу та оздоблення їх лічильними та декоративними швами.	
1	розрахунок орієнтовної вартості витрачених матеріалів. Готує до презентації виріб. Презентує свій виріб. Здійснює самооцінку виробу.	7.Технологічний етап. Остаточна обробка виробу. Розрахунок собівартості виготовленого виробу.	Інтерактивні технології обговорення проблеми в загальному колі.
1	Ціннісний компонент: Висловлює судження що до цінності	8.Заключний етап. Підготовка презентації. Оцінювання власних творчих добутків. Презентація творчих	Підготовка презентації.

	конструкційних матеріалів природного походження. Усвідомлення дотримання правил безпечної праці.	проектів через організацію виставки.	Створення виставки.
--	--	--------------------------------------	---------------------

Згідно матриці засобами технології виготовлення ляльки-мотанки. Для виготовлення виробу нами заплановано 4 години із впровадженням в освітній процес основної технології засобами виготовлення ляльки-мотанки та 4 години додаткової засобами технології виготовлення вишитих виробів лічильними та декоративними швами.

Нами розроблено методика проведення занять з теми «Розробка творчого проекту. Організаційно-підготовчий етап. Робота з інформаційними джерелами. Аналіз виробів аналогів. Створення клаузули». Вивчення цієї теми за змістом матриці проводиться на початку розробки творчого проекту з теми «Українська Лялька-мотанка».

Під час роботи на першому етапі проектно-технологічної діяльності учні 6-их класів працюють з інтернет-джерелами, переглядають та аналізують моделі-аналоги української ляльки мотанки, що сприяє розвитку їх культурної обізнаності та вихованню національної самосвідомості.

Для виготовлення ляльки-мотанки нами обрано технологію виготовлення ляльки-мотанки, як основну та технологія виготовлення вишитих виробів початковими, лічильними та декоративними швами , як додаткова.

Метою уроку з теми «Розробка творчого проекту. Організаційно-підготовчий етап. Робота з інформаційними джерелами. Аналіз виробів аналогів. Створення клаузули» нами визначено:

- навчальна – виховна етапи проектування; розуміють моделі-аналоги як історію розвитку української ляльки-мотанки; розуміють роль природних матеріалів як важливого екологічного ресурсу в збереженні довкілля;
- розвиваюча – розрізняють етапи проектної діяльності; розрізняють моделі-аналоги української ляльки-мотанки; добирають натуральні конструкційні матеріали залежно від їх властивостей; добирають інструменти і матеріали для виготовлення виробу та дотримується роботи з ними; вирізняють технології виготовлення та оздоблення української ляльки, відповідно до української символік поширені в регіоні проживання за характерними ознаками.;
- виховна – висловлюють судження щодо цінності натуральних конструкційних матеріалів природного походження; обґрунтовують взаємозв'язок між дотриманням технологій виготовлення та якістю виробу; усвідомлюють значення деталі як частини сакрального виробу.

Нами висвітлено такі міжпредметні зв'язки: основи здоров'я, образотворче мистецтво, математика, історія.

Для проведення уроку ми обрали таке обладнання, як підручник, зразки виробів, презентація, трафарети-шаблони.

Основні терміни якими ми користувалися в процесі проведення уроку були лялька-мотанка та клаузула.

Типом уроку обрано комбінований так, як на уроці учні вивчають новий матеріал та виконують практичне завдання.

Для проведення уроку нами розроблено презентацію.

На початку уроку вчитель проводить, організаційний момент, демонструючи слайди с презентації.

Доброго дня! (рис. 2.1., слайд1)

Рис. 2.1 – Привітання. Слайд 1

Давайте перевіримо присутніх та визначимо в класі чергових! Як ваш настрій? Ви готові працювати? Для покращення вашого настрою пропоную вам зіграти в гру.

Гра «Побажання» (Діти стають у коло і по черзі говорять один одному приємне побажання). (рис. 2.2., слайд 2)

Рис. 2.2 – Вправа «Побажання». Слайд 2

Нами було запропоновано провести актуалізацію опорних знань через вправу «Крок за кроком»

Починаючи роботу над будь-яким задумом, ми завжди плануємо як його зробити. А як називається процес створення будь-якого виробу? Що таке проект?

Минулого року ми з Вами опанували ази проектування нескладних виробів з різних матеріалів. Давайте разом пригадаємо основні етапи проектування виробів.

Вчитель пропонує та стимулює учнів зіграти в гру.

Вправа «Крок за кроком».

Назвіть та розташуйте етапи проектування в потрібній послідовності. Зазначте, які види робіт потрібно виконати на кожному етапі. (рис. 2.3., слайд 3)

Рис. 2.3 – Вправа «Крок за кроком». Слайд 3

Оволодівши азами проектування виробу Ви з легкістю зможете виготовити будь-який виріб. І сьогодні ми з Вами розпочинаємо роботу над новим творчим проектом «Лялька-мотанка».

Мотивацією освітньої діяльності буде те, що запорукою будь-якого проекту є вдалий старт, а будь-який проект починається з ідеї. Чітко продумати свій власний виріб, визначитися з напрямом роботи – є основою проектування виробу, тому сьогодні ми з Вами поринемо у світ дизайну.

Вчитель повідомляє тему уроку та презентує на слайді.

Темою нашого уроку є: *«Розробка творчого проекту. Організаційно-підготовчий етап. Робота з інформаційними джерелами. Аналіз виробів аналогів. Створення клаузули.»* (рис. 2.4., слайд 4)

Рис. 2.4 – Тема уроку. Слайд 4

Для того щоб визначити очікувальні результати проектної діяльності учнів, вчитель спирається на навчальну програму у якій виділено три основні компоненти .

Знаннєвий компонент, який складається з розуміння учнями етапів проектування; розуміння моделей-аналогів як історію розвитку української ляльки-мотанки; розуміння ролі природних матеріалів як важливого екологічного ресурсу в збереженні довкілля та виконання ляльки-мотанки.

Діяльнісний компонент в якому учні розрізняють етапи проектної діяльності; розрізняють моделі-аналоги стосовно проектування української ляльки-мотанки; добирають конструкційні матеріали залежно від їх властивостей; добирають інструменти і матеріали для виготовлення виробу та дотримується роботи з ними; вирізняють технології виготовлення та оздоблення виробів, поширені в регіоні проживання за характерними ознаками.

Ціннісний компонент, являє собою висловлювання учнями судження щодо цінності конструкційних матеріалів природного походження; обґрунтування взаємозв'язку між дотриманням технологій виготовлення ляльки-мотанки та якістю виробу; усвідомлювання значення деталі як частини виробу.

Для вивчення нового матеріалу пропонуємо застосування інтерактивних технологій у ігровій формі.

Вправа «Прогнозування за ілюстрацією». Кожній творчій групі вчитель пропонує скласти картинку-пазл, на якій зображено об'єкт проектування. (рис. 2.1., слайд 5)

Рис. 2.5 – Картина-пазл. Слайд 5

Як писав О. Довженко: «Народ, що не знає своєї історії, є народ сліпців». Тому кожна людина повинна прагнути пізнати історію та традиції свого рідного краю. Наш народ має глибоку та цікаву культуру, насичену різноманітними традиціями та обрядами. Вчитель пропонує здійснити уявну мандрівку у далеке минуле наших пращурів, щоб дослідити один з найяскравіших культурних та мистецьких феноменів українців.

Вчитель пропонує здійснити подорож у далеке минуле наших предків. Тож які були перші іграшки наших пращурів? *(Відповідь учнів)*

Ляльку створили понад 7 тисяч років тому.

Історія виникнення назви «лялька» сягає прадавніх часів, коли перші ляльки створювались на честь православної богині весни Лелі (або Лялі), яка була, за міфами, нерозривно пов'язана із весняним відродженням природи, початком польових робіт. Богиню завжди представляли собі юною, красивою, стрункою та високою дівчиною. Саме її образи створювали прадавні слов'яни, щоб лялька оберігала та вдихала силу життя в дитину.

З давніх часів ляльки виготовляються із дерева, льону або кераміки. В сучасному світі активно використовуються технологічні матеріали, але разом з цим не втрачають своєї актуальності ляльки з природних матеріалів.

Виготовленню Української традиційної ляльки приділяється особливого змісту та значення. З давніх-давен майже в кожній українській хаті були власні традиції та звичаї у виготовленні ляльок. В деяких традиціях традиційним лялькам не робили обличчя, задля того, щоб дитина могла сформувати в своїй уяві власний образ своєї подружки та ангела охоронця. В деяких традиціях створювали обличчя, щоб діти з дитинства тягнулись до прекрасного та спілкувались з лялькою. Крім того, слід відмітити ритуальну ляльку, яка робилась із хрестом на обличчі.

У кожного з вас вдома є лялька. А скільки років такий, купованій ляльці?

Така лялька відома із часів середньовіччя. У Європі XVIII і XIX ст. її одяг імітував одяг аристократичної та буржуазної еліти. З другої половини XIX ст. спостерігається збільшення виробництва ляльок у народному святковому і обрядовому одязі.

Ляльки-мотанки мають свою класифікацію: *обрядові, оберегові та ігрові*.

Натуральну перлинку завжди відрізниш від штучної імітації, та й правдивий діамант затьмарить своїм сяйвом найкрасивішу фальшивку. Може, в цьому й секрет відродження інтересу до прадавнього народного мистецтва? А старовинна мотанка увібрала в себе все, чого нам так бракує у XXI столітті – щире золото пшениці й пахощі сіна, лоскіт м'якої овечої вовни й дотик домотканого полотна.

Вчитель пропонує переглянути презентацію під час якої разом з учнями її обговорює.. А зараз до вашої уваги, хочу представити вам

Рис. 2.6 – Моделі-аналоги. Слайд 6

Рис. 2.7 – Моделі-аналоги. Слайд 7

Рис. 2.8 – Моделі-аналоги. Слайд 8

Рис. 2.9 – Моделі-аналоги. Слайд 9

Рис. 2.10 – Моделі-аналоги. Слайд 10

Вчитель пропонує дітям уявити себе креативними дизайнерами. Ви творчі та талановиті. Ваші знання та творчість стануть запорукою Вашого успіху! Налаштуйтеся на робочий лад і у Вас усе вийде! (рис. 2.11., слайд 11)

Рис. 2.11 – Я дизайнер. Слайд 11

Починаючи роботу над творчим проектом необхідно мати гарний настрій, а для створення гарного настрою – проведемо руханку!

З метою відпочинку та збадьорення пропонуємо провести руханку.

Вчитель проводить руханку.

Щось не хочеться сидіти,

Треба трохи відпочити.

Руки вгору, руки вниз,

На сусіда подивись.

Руки вгору, руки в боки.

Вище руки підніміть,

А тепер їх опустіть.
Плесніть, діти, кілька раз,
За роботу, все гаразд.

Рис. 2.12 – Руханка. Слайд 12

Наступний крок уроку є практична робота, під час якої учні виконують проектування ляльки-мотанки – проектування методом фантазування. Виконання клаузури.

Подивіться на слово: підказка, поразка, списування, допомога, навчання.

Яке з цих слів ви візьмете собі на допомогу виконання практичної роботи?

Отже, підіймаємо руку і я прийду вам на допомогу.

Перед виконанням практичної роботи вчитель проводить групу інструктажів.

Вступний інструктаж:

- Створення клаузури виробу.
- Опис зовнішнього вигляду та конструкції проектної моделі.
- Розробка конструкторсько – технологічної документації, необхідної для виготовлення виробу.
- Підбір відповідних конструкційних матеріалів, інструментів та обладнання для роботи.
- Економічне та екологічне обґрунтування доцільності виконання проекту.

Поточний інструктаж:

- слідкувати за дотриманням вимог, що ставляться перед учнями
- допомагати учням у разі потреби;
- звернути увагу учнів на типові помилки та хиби під час виконання практичної роботи;
- відзначати правильність навчальних дій учнів.

Заключний інструктаж:

- зробити підсумок практичної роботи, мотивувати його.

Для того щоб підвести підсумок уроку пропонуємо провести рефлексію.

– У Вас на столі лежать смайлики (рис. 2.13). Намалюйте на них як Вам сьогодні працювалося на уроці.

Рис. 2.13 – Смайл.

Виставлення та мотивація оцінок

В кінці уроку вчитель оголошує учням домашнє завдання.

Повторити етапи проектування, методи проектування (фантазування, комбiнування).

До технологiчного етапу проектної дiяльностi з метою розвитку нацiональної самосвiдомостi учнiв 6-их класiв нами розроблено план-конспект з теми «Виготовлення деталей одягу та оздоблення їх лiчильними та декоративними швами». З розробленою матрицею та тематичним планом дана тема вiдповiдає п'ятому уроку. На цьому уроцi учнi продовжують працювати над технологiчним етапом виконання творчого проекту, виготовляють та оздоблюють одяг засобами

додаткової технології виготовлення вишитих виробів початковими, лічильними та декоративними швами для майбутньої ляльки-мотанки. Виготовляючи одяг з елементами української вишивки, вони знайомляться з його видами культурними традиціями та розвивають культурну обізнаність.

Тому, метою уроку з теми «Виготовлення деталей одягу та оздоблення їх лічильними та декоративними швами.» було визначено:

- навчальна – розуміють моделі-аналоги як історію розвитку української ляльки-мотанки; розуміють роль природних матеріалів як важливого екологічного ресурсу в збереженні довкілля;
- розвиваюча – розрізняють етапи проектної діяльності; розрізняють моделі-аналоги стосовно ляльки-мотанки; добирають конструкційні матеріали залежно від їх властивостей; добирають інструменти і матеріали для виготовлення виробу та дотримується роботи з ними; вирізняють технології виготовлення та оздоблення виробів, поширені в регіоні проживання за характерними ознаками.;
- виховна – висловлюють судження щодо цінності конструкційних матеріалів природного походження; обґрунтовують взаємозв'язок між дотриманням технологій виготовлення та якістю виробу; усвідомлюють значення деталі як частини виробу.

В даному плані-конспекті міжпредметні зв'язки висвітлено через основи здоров'я, образотворче мистецтво, історія, математика.

Для проведення уроку нами обрано таке обладнання: інструкційні картки по пошиттю сорочки для ляльки, лекала-викрійки сорочок, картки з правилами безпечної праці про ручному та машинному шитті, швейні машини.

Нами було виокремлено такі основні терміни, як лекало, суцільнокроєного рукава, відрізний рукав, рукав реглан.

Матеріали та інструменти для проведення уроку було обрано: лялька-основа (виготовлена на попередніх уроках); клаптики тканини, які за стилем відповідають ескізу виробу та народним традиціям; нитки для шиття в тон тканини; нитки для вишивання, намисто, бісер, тасьма, стрічки (за вибором учнів); олівець, ножиці, булавки, голка; готові лекала деталей сорочок для ляльки.

Працюючи над розробкою плану-конспекту уроку ми визначили тип уроку – формування умінь та навичок.

На початку уроку вчитель проводить організаційно підготовчий етап, на якому вітається з дітьми, перевіряє присутніх на уроці, та заохочує їх до праці зачитуючи вірш.

Доброго дня, діти! Давайте перевіримо присутніх ?!

Продзвенів уже дзвінок,

Починаємо урок.

Будем добре працювати,

Хороші результати будемо мати.

На другому етапі уроку вчитель проводить актуалізацію опорних знань учнів, задаючи питання по тій інформації, що була задана їм на домашнє опрацювання.

1. Що уособлювала в стародавніх українських традиціях лялька-мотанка?

2. Чому вона не має обличчя?

3. З яких частин(елементів) складається сама лялька? Яка послідовність її виготовлення?

Для мотивація навчальної діяльності нами запропоновано прослухати вірш для концентрації уваги учнів на даному етапі уроку.

Вчитель пропонує дітям прослухати вірш.

Я дівчина невеличка,

На головці в мене стрічка,
 Вмію шити, вишивати,
 Ще й читати і писати.
 Я дівчина чепурушка,
 Хоч я й невеличка,
 В мене лиштва мережана,
 Червоная стрічка.

Кожна лялька – унікальна. Людина вигадувала ляльку-мотанку подібну собі, вкладаючи у неї свою енергію, певні думки і побажання. Тому особливого значення набувало усе: сама лялька, її одяг, оздоблення. Ось на сьогоднішньому уроці ми маємо одягнути свою лялечку так, щоб вона стала неповторною і красивою, передаючи ваші почуття, емоції та побажання.

Повідомлення теми, мети уроку.

Вчитель ознайомлює учнів з темою уроку.

Тема сьогоднішнього уроку: «Виготовлення деталей одягу та оздоблення їх лічильними та декоративними швами.»

Очікувані результати проектної діяльності учнів, вчитель визначає готуючись до уроку, спираючись на навчальну програму.

Знаннєвий компонент:

- розуміють етапи проектування;
- розуміють сутність методу біоформ у створенні (дослідженні) форми виробу;
- розуміють моделі-аналоги як історію розвитку технічного об'єкта;
- розуміють роль природних матеріалів як важливого екологічного ресурсу в збереженні довкілля.

Діяльнісний компонент:

- розрізняють етапи проектної діяльності;

- розрізняють моделі-аналоги стосовно об'єкта проектування;
- добирають конструкційні матеріали залежно від їх властивостей;
- добирають інструменти і матеріали для виготовлення виробу та дотримується роботи з ними;
- вирізняють технології виготовлення та оздоблення виробів, поширені в регіоні проживання за характерними ознаками.

Ціннісний компонент:

- висловлюють судження щодо цінності конструкційних матеріалів природного походження;
- обґрунтовують взаємозв'язок між дотриманням технологій виготовлення та якістю виробу;
- усвідомлюють значення деталі як частини виробу.

Практична робота.

Всі ляльки, які ми зараз виготовляємо однакові за розмірами, тому для виготовлення одягу можна скористатись лекалами (виготовленими заздалегідь основами викрійки). Потрібно тільки обрати тип крою згідно вашого задуму (клаузури).

Вчитель вивішує на дошці картинку Додаток А з поясненням.

Українські традиційні жіночі сорочки бувають:

- З ціљнокроєним рукавом;
- З відрізним рукавом;
- З рукавом реглан.

Обравши відповідний фасон рукава можна здійснити його моделювання (зміна моделі на основі базової конструкції). Рукав можна завузити чи розширити, внизу, або по всій довжині, змінюючи форму викрійки.

Пропонуємо провести руханку для відпочинку.

Вчитель пропонує дітям провести руханку.

Вправа «варенички». Учні стають у замкнуте коло, повертаються спиною один до одного. Виконуємо масажні рухи на спині сусіда.

Місимо тісто;

Розтачуємо тісто;

Ріжемо пеленички;

Кладемо начинку;

Защипаємо вареники.

Обертаємось в інший бік і починаємо все з початку.

Перед початком практичної роботи нами запропоновано проведення вступного інструктаж

Вчитель проводить інструктаж.

Перед початком роботи, будь ласка, подивіться на своє робоче місце. Де б ви не знаходилися: на вулиці, на заняттях – необхідно бути дуже обережними. На заняттях ми користуватимемося різними предметами, дотримання техніки безпеки при цьому є обов'язковим.

Вимоги безпеки перед початком роботи:

Робочий інструмент і матеріали розкладайте у встановленому місці(праворуч), у зручному і безпечному порядку.

Вимоги безпеки під час роботи:

- Дотримуйтеся порядку і чистоти на робочому місці, не допускайте захащення його інструментами, відходами і сміттям;
- Будьте уважні, не відволікайтеся і не заважайте іншим;
- Не розмахуйте рукою з інструментом, не кладіть його на край столу;
- Світло на вашу роботу повинно падати з лівого боку;
- Положення тіла повинне бути зручним, відстань до роботи повинна бути 25-30 см;

- У разі поганого самопочуття або травмування припиніть роботу і повідомте вчителя.
- Під час виконання роботи керуйтеся правилами безпечної роботи з ножицями та при ручному шитті. При роботі на швейній машині – відповідними правилами безпечної праці.

Вимоги безпеки після закінчення роботи:

- Упорядкуйте робоче місце;
- Інструменти та матеріали зберіть і складіть у відповідне місце;
- Сміття і відходи зберіть і складіть у смітник.

Поточний інструктаж:

- Обхід робочих місць із метою проведення індивідуального і фронтального інструктажів;
- Контроль за організацією робочих місць та дотриманням учнями правил безпеки праці

Технологічна послідовність виготовленням сорочки (*робота виконується за інструкційними картками, вчитель роздає кожному учню Додаток В*).

1. Скласти клаптики тканини вдвоє, лицевою стороною в середину.
2. Накласти викрійку-лекало до згину тканини по лінії плечей. Приколоти по периметру булавками.
3. Відмалювати по контуру викрійки з урахуванням припуску на шви.
4. Відколоти викрійку та викроїти деталі сорочки. Викроїти горловину.
5. Зшити деталі сорочки по відповідних лініях. Спочатку зметати, а потім прошити ручним швом «голкою назад», або зєднювальним швом на швейній машині.

6. Обробити зрізи сорочки (рукавів та горловини) петельним швом, кольоровими нитками.

7. Оздоблення сорочки. В залежності від задуму, нанесіть охайними лініями відповідний малюнок на поверхню сорочки та виконайте його вишивкою, бісером, стрічками.

Залишилось тільки одягнути сорочку на ляльку.

В заключному інструктажі вчитель підводить підсумок практичної роботи учнів.

Ось ми і виготовили для нашої лялі сорочечку яка прикрасить її. На наступному уроці ми пошиємо для неї спідничку і завершимо роботу її оздобленням. Така робота над лялькою допомагає створити простір для творчості, і ви це сьогодні довели. Ваші ляльки – унікальні, вони неповторні. Кожна із вас доклала максимум зусиль та старання і отримала чудовий результат!

Вчителем проводиться аналіз характерних помилок, та виводиться загальна оцінка виконаної роботи.

Нами запропоновано проведення рефлексії через вправу «Мікрофон», у ході якої учні можуть повторити та закріпити опрацьований матеріал.

Вправа «Мікрофон». Учні по черзі розповідають, що нового вони дізналися на уроці і що їм сподобалося найбільше та чи задоволені вони своїми результатами.

Вчитель оголошує дітям домашнє завдання.

Вам потрібно буде підібрати матеріали для виготовлення спіднички для ляльки: клаптики тканини відповідно до стилю, нитки для шиття, матеріали для оздоблення.

У результаті розробки планів конспектів ми спиралися на Концепцію «Нової Української школи», матрицю та календарно-тематичне планування. З метою використання інноваційних технологій на уроці трудового навчання та виховання в учнів національної самосвідомості через призму декоративно-прикладного мистецтва.

Для розвитку творчого мислення та національної самосвідомості учнів та реалізації їх унікальних здібностей, ми намагались створити на уроках невимушену атмосферу, в якій моделювали реальні життєві ситуації де вирішуються реальні проблеми. Вирішенню таких завдань сприяло запровадження на уроках трудового навчання методу проектів.

Метою проектно-технологічної діяльності учнів є створення ними навчального творчого проекту, що має суб'єктивну чи об'єктивну новизну і особистісну чи соціальну значимість, щодо розвитку національної самосвідомості. У процесі виконання проекту творча активна діяльність учня вимагає від них використання набутих знань, умінь і навичок, цим самим підвищуючи їхній творчий потенціал та формує загальнонавчальні вміння, національну самосвідомість, основи технологічної підготовки, культури праці, і спрямований на оволодіння ними способами перетворення матеріалів, енергії, інформації, технологіями їх обробки, а саме технології виготовлення вишитих виробів початковими, лічильними та декоративними швами [16].

З метою розвитку національної самосвідомості учнів 6-их класів на уроках трудового навчання нами був розроблений творчий проект на тему «Українська лялька-мотанка». Виконання творчого проекту нами запропоновано за алгоритмом методу проектів.

1. Організаційно-підготовчий етап

1.1 Історія української ляльки-мотанки

1.2 Формулювання мети й завдань творчого проекту, визначення вимог до проектної моделі

1.3 Проведення міні-маркетингових досліджень, спрямованих на вибір об'єкта проектування та доцільність його виготовлення

1.4 Аналіз об'єктів-аналогів, вибір кращих ідей для реалізації у власному проекті

2. Конструкторський етап

2.1 Робочий ескіз.

2.2 Вибір техніки виготовлення.

2.3 Підбір матеріалів, інструментів.

3. Технологічний етап

3.1 Технічна послідовність виготовлення.

4. Заключний етап

4.2 Економічні розрахунки та екологічна експертиза виготовленого виробу.

4.3 Обґрунтування творчої форми презентації проекту та його реклама.

Список використаної літератури.

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

На цьому етапі розробки проекту учні самостійно працюють з літературою та інформаційними джерелами для знаходження історії виготовлення запланованого виробу. Формують тему та мету проекту, визначають вимоги до бажаного виробу. Після чого учні з допомогою вчителя проводять міні-маркетингові дослідження для доцільного та економічного виготовлення виробу, спираючись на знайдені ними моделі об'єктів-аналогів.

1.1 Історія української ляльки-мотанки

Сама назва ляльки – «мотанка» походить від поняття «мотати», а загальний вигляд такої ляльки представляє собою фігурку людини, як правило жіночу або дитячу, виготовлену зі шматків тканини. Частини тіла такої ляльки з'єднувалися вузликами. Кожна така лялька, була тай лишаються унікальним витвором майстра. звісно в давні часи лялька мотанка виконувала важливу функцію оберега та талісмана для родини. Інколи для позначення ляльки використовується поняття «кукла» проте використання цього поняття не є правильним не лише з точки зору правопису, ай базуючись на тому що «куклой» наші предки називали

жмут колосся, що лишався край поля та прикрашався стрічками та квітами. лишали це колосся аби урожай наступного року був кращим ніж цього.

З історичних джерел відомо що перші прототипи мотанок на території України з'явилися на стоянці в Чернігівській області. Древні ж греки використовували такі ляльки як жертву для свого пантеону богів. Мотанки в різних варіаціях зустрічаються в багатьох світових культурах. Опрацювавши літературу були підібрані моделі – аналоги, які можна використати у розробленні власного виробу.

1.2 Формулювання мети й завдань творчого проекту, визначення вимог до проектної моделі

Метою проекту ми обрали – виготовлення Української ляльки-мотанки як гарного подарунку .

Відповідно до поставленої мети визначені завдання реалізації проектної роботи:

1. Підібрати моделі-аналоги ляльки і проаналізувати їх за встановленими критеріями відповідно до функціонального призначення.
2. Розробити конструкторсько-технологічну документацію для виготовлення виробу, підібрати необхідні матеріали та інструменти.
3. Скласти технологічну послідовність і виготовити виріб.
4. Здійснити економічні розрахунки та екологічну експертизу виготовленого виробу.
5. Розробити рекламу, проаналізувати виконану роботу, написати висновки.
6. Творчо презентувати виконану роботу.

Вимоги до проектної моделі:

- оригінальність конструкції;
- високі естетичні показники;
- технологічність конструкції;

- невисока собівартість матеріалів;
- зручність в експлуатації;
- екологічність матеріалів.

1.3. Проведення міні-маркетингових досліджень, спрямованих на вибір об'єкта проектування та доцільність його виготовлення

Для визначення доцільності виготовлення ляльки та встановлення технологічних, естетичних та економічних вимог до виробу доцільно провести опитування серед потенційних споживачів.

1. Чи подобаються Вам національні іграшки??

2. Чи хотіли б Ви придбати вироби, виготовлені власноруч та пов'язані з історією України?

3. Чи подобаються вам вироби виготовлені своїми руками?

Результати досліджень показали, що більшість людей цікавляться виробами ручної роботи і готова їх придбати за ціною від 100 до 500 грн.

Для того, щоб дізнатися чи є економічно вигідним виготовляти ляльку-мотанку власноруч, чи доцільніше купити готовий оберіг, ми вирішили провести дослідження асортименту аналогічних виробів у торгівельній мережі.

Дослідження показали, що ціни на Українські ляльки-мотанки варіюють у межах від 50 до 700грн. Вартість матеріалів для браслета за приблизними розрахунками становить 20 – 70 грн. Тому виготовлення ляльки власноруч є економічно доцільним. Крім того, індивідуальне проектування дозволяє врахувати всі побажання замовника – розмір, різновиди, колірну гаму тощо.

1.4 Аналіз об'єктів-аналогів, вибір кращих ідей для реалізації у власному проекті

Рис. 2.1 – Модель №1

Рис.2.2 –Модель №2

Рис. 2.3 – Модель №3

Рис.2.4 – Модель №4

Для покращення роботи вчитель пропонує учням зробити таблицю оцінювання об'єктів аналогів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Критерій	Варіант			
	1	2	3	4
Можливість використання у якості подарунка чи оберега	3	4	4	5
-досконалість форми	3	5	4	5
-поєднання кольорів	4	4	4	5
Оригінальність виробу, досконалість композиційного рішення (естетична функція)	4	5	4	5
Невелика трудомісткість	4	4	4	4
Невисока собівартість матеріалів	5	4	4	3

Технологічність конструкції	5	5	5	3
Екологічна безпечність виробу	5	5	5	5
Разом	51	36	34	35

Модель № набрала найбільшу кількість балів, тому обираємо її за основу проектування.

2. КОНСТРУКТОРСЬКИЙ ЕТАП

На конструкторському етапі учні розробляють ескізування майбутнього виробу. Обирають техніку виготовлення та підбирають необхідні для роботи інструменти та матеріали.

2.1 Робочий ескіз.

2.2. Вибір техніки виготовлення

Українська лялька в основі голови має скручену по спіралі смужку тканини. Спіраль – це один із найдревніших символів вічності й безконечності буття, символ родючості й нового народження у всіх народів Землі. Інша характерна ознака мотанки – хрест на обличчі ляльки. Хрест у даному випадку є оберегом – символом Сонця, життя і нових починань, символізує саму людину, гармонію її персонального фізичного світу (горизонталь) і духовного (вертикаль). Вузлову ляльку мотають за рухом Сонця, тоді вона принесе успіх і щастя.

В основі української ляльки-мотанки – хрестоподібна фігура, де єдина об'ємна деталь – це голівка. Її виготовлення – це найважливіший момент процесу створення ляльки-мотанки.

І обов'язково вузлова лялька мотається за рухом сонця – тоді вона принесе вдачу та щастя.

Коли голівка готова, майстриня нарекає майбутню ляльку тим іменем, яке буде символізувати її призначення. Далі з валиків тканини формуються ручки (перекладина хреста) і тулуб. Дехто з майстрів надає ляльці більшої схожості з жіночою постаттю, формуючи ще й груди. Після того ляльку одягають – вбрання.

2.3. Вибір матеріалів, інструментів

Для виготовлення ляльки-мотанки нам знадобиться: натуральні тканини, нитки, шовкові стрічки, дерев'яна паличка для основи ляльки.

3. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ЕТАП ПРОЕКТУ.

Учні з допомогою вчителя складають технологічну послідовність виготовлення виробу з поясненням та фото з послідовним виконанням роботи.

Учні розробляють разом із вчителем таблицю технологічної послідовності виготовлення творчого проекту (табл. 2.4).

3.1 Технологічна послідовність виготовлення

Таблиця 2.4

№ п.п	Пояснення	Фото
1	<p>Виготовлення голівки</p> <p>Моток тканини розміщують вертикально у квадратний шматок тканини, обмотують ниткою і зав'язують вузлом.</p> <p>Голову прив'язуємо до невеликої палички, з іншого боку робимо таку саму голову.</p>	

2	<p>Виготовлення туловища</p> <p>Кінці тканини закладаємо до середини і змотуємо кінці – це руки.</p> <p>Тепер формуємо груди з того самого матеріалу, що й голови і примотуємо знизу.</p>	
3	<p>Виготовлення хреста на голові ляльки</p> <p>Різнокольоровими нитками намотують на обличчі ляльки хрест</p>	
4	<p>Виготовлення спідниці.</p> <p>Беремо два шматочки тканини, зшиваємо їх до купи. Посередині можна вставити кружево, пришити тасьму.</p>	
5	<p>Виготовлення сорочок.</p> <p>Сорочки виготовляємо з вишитого рушника – для дівчини, та з шерстяного платка – для баби.</p>	
6	<p>Оформлення голови.</p> <p>Для дівки виготовити вінок із шовкових стріч Бабі зав'язати хустку.</p>	

7	<p>Одягання ляльки- дівки</p> <p>Одягти на ляльку сорочку та спідниці, пояс підв'язати стрічками.</p> <p>Виготовити фартух та одягти поверх спідниці.</p>	
---	---	---

4. ЗАКЛЮЧНИЙ ЕТАП.

Заключний етап роботи на якому учні виконують економічні розрахунки, проводять екологічну експертизу. Презентують свій проект презентацією та роблячи рекламу свого готового виробу.

4.1. Економічні розрахунки та екологічна експертиза виготовленого виробу

Екологічне обґрунтування виготовлення виробу.

Для виготовлення виробу використано натуральні тканини та нитки, які є безпечними й нешкідливими для здоров'я людини. Забрудненість навколишнього середовища піл час виготовлення виробу відсутня.

Технологічне обґрунтування виготовлення виробу.

Витрати матеріалів незначні, їх доступно придбати або використати старі речі. Нескладна технологія виготовлення виробу потребує відносно короткого часу, мінімальне використання необхідних інструментів та обладнання.

Естетичне обґрунтування

Декоративність, естетична привабливість, гармонійність, композиційна цілісність.

Економічне обґрунтування виготовленого виробу включає: вартість матеріалів, витрат на електроенергію, на оплату праці.

Важко оцінити творчість і порахувати час, витрачений на виготовлення ляльки – мотанки. Практично собівартість ляльки виготовленої власноруч на уроках і вдома, дорівнює вартості витрачених матеріалів. Частина матеріалів можна знайти вдома, тому що на ляльку згодяться шматки тканини, що була у вжитку.

4.2. Обґрунтування творчої форми презентації проекту та його реклама.

Реклама

Ляльки не тільки іграшки, але і близькі друзі. В іграх з ляльками діти вчаться спілкуватися, фантазувати, творити, проявляти милосердя, тренують пам'ять.

Рис.2.5 – Українка

Відповідно саме через проектну технологією та методику розробки творчих проектів у учнів розвивається національна самосвідомість.

ВИСНОВКИ

В результаті теоретичного аналізу та дослідження історії виникнення Української ляльки-мотанки нами було виявлено, що на уроці трудового навчання діти можуть збільшувати знання з української історії, виховувати культурну обізнаність, вивчати стародавні техніки та технології по виготовленню ляльки-мотанки.

Визначено, що сучасні освітні підходи до розвитку національної самосвідомості на заняттях трудового навчання відбуваються через такі основні компетентності як громадська та соціальна, спілкування державною мовою. Тому вчитель повинен виховувати в учня патріотизм та культурну обізнаність.

Нами було охарактеризовано та висвітлено сучасні основні підходи та характеристики інноваційних технологій з метою висвітлення національної самосвідомості учнів на уроках трудового навчання. Досліджуючи тему нашої роботи ми обрали три основні технології: особистісно-орієнтовані технології, проблемне навчання, інтерактивна та проектна технологія. Аналізуючи зміст навчальної програми «Трудове навчання» ми вивили основні та додаткові технології які сприяють розвитку національної самосвідомості.

У дипломній роботі нами було розроблено матрицю у якій вказано кількість годин відведених нам на виконання проекту, технології якими учень буде користуватися під час роботи та очікувані-результати навчальної діяльності. Відповідно до матриці розроблено календарно-тематичний план у якому вказали теми уроків відповідно до обраного нами проекту та очікувані результати, виділили основні педагогічні технології з метою розвитку національної самосвідомості учнів.

Розроблено методичку проведення уроків трудового навчання з учнями 6-их класів двох планів конспектів з тем: «Розробка творчого

проекту. Організаційно-підготовчий етап. Робота з інформаційними джерелами. Аналіз виробів аналогів. Створення клазули.» та «Виготовлення деталей одягу та оздоблення їх лічильними та декоративними швами».

Перший план конспект є другим уроком стосовно нашої матриці, темою якого є «Розробка творчого проекту. Організаційно-підготовчий етап. Робота з інформаційними джерелами. Аналіз виробів аналогів. Створення клазули.». Цей урок є комбінований, учні повторюють вивчення нового матеріалу та знайомляться з виглядом Української ляльки-мотанки, тим самим виховуючи національну-самосвідомість.

Аналізуючи вироби-аналоги у практичній роботі уроку учні виконують клазулу запланованого виробу. На другому уроці за темою «Виготовлення деталей одягу та оздоблення їх лічильними та декоративними швами». учні з допомогою вчителя розробляють та виконують пошиття одягу для своєї ляльки, оздоблюючи його декоративними швами української вишивки.

Отже, декоративно прикладне мистецтво має величезний потенціал для виховання та розвитку учнів, зокрема для розвитку національної самосвідомості, є об'єднуючим ланцюгом між особистістю та культурно-історичним досвідом нації, транслятором національних образів, цінностей, ідей, символів, смислів, культурно-історичного досвіду, історичної пам'яті, світоглядних настанов, цінностей та ідеалів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщенко О.В., Яковець Н.І. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посібник / За заг. ред. Н.І. Яковець – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 199 с.
2. Бондаревська Є.В. Гуманістична парадигма особистісно-орієнтованої освіти / Є.В. Бондаревська // . Педагогіка. – 1997. – №4. – С. 11-17.
3. Вільна енциклопедія [режим доступу <http://ru.wikipedia.org>]
4. Воропай Олекса. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – Мюнхен, 1966. – Т. 2. – С. 273 – 419
5. Гаврилюк Володимир // Енциклопедія Українознавства: Словникова частина / Голов. ред. В. Кубійович. Репринт. відтворення. — К., 1993. – Т. 1. – С. 338.
6. Герус Л. Українська народна іграшка / Л. Герус. – Львів: Інститут народознавства НАНУ України, 2004. – 261 с.
7. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу / М. Грушевський. – К.: Либідь, 2006. – 256 с.
8. Дидактика технологического образования: Книга для учителя. Ч. 2. / Под ред. П.Р. Атутова. – М.: ИОСО РАО, 1998. – 176 с.
9. Дмитренко К. А. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності : метод. посіб. / К. А. Дмитренко, М. В. Коновалова, О. П. Семиволос, С. В. Бекетова. – Х. : ВГ «Основа», 2018. – 119 [1] с. : табл., схеми, рис. – (Серія «Нові формати освіти»).
10. Енциклопедія практичної психологія [режим доступу http://psychologis.com.ua/lichnostno-orientirovannyu_podhod_v_prepodavanii.htm]

11. Загальна психологія. /За заг. ред. академіка С.Д. Максименка. Підручник. -2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
12. Інформаційні технології на уроках технологій [режим доступу [pehttps://technotrud.at.ua/publ/osoblivosti_vikoristannja_internet_resursiv_u_navchalnij_dijalnosti/1-1-0-2](https://technotrud.at.ua/publ/osoblivosti_vikoristannja_internet_resursiv_u_navchalnij_dijalnosti/1-1-0-2)]
13. Інформаційні технології на уроках трудового навчання та технологій [режим доступу https://technotrud.at.ua/publ/osoblivosti_vikoristannja_internet_resursiv_u_navchalnij_dijalnosti/1-1-0-2]
14. Книга вчителя трудового навчання : довідково-методичне видання / упоряд. С. М. Дятленко – вид. 2-ге, доповн. – Харків, 2006. – 464 с.
15. Коберник О.М., Бялик О.В.. Іноваційні технології навчання та виховання: навчальний посібник. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – 210 с.
16. Коберник О.М., Ящук С.М. Методика організації проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання: Навчально-методичний посібник / О.М. Коберник, С.М. Ящук. – Умань, 2001. — 82 с.
17. Компетентно про компетентнісний підхід в освіті [режим доступу <http://education-ua.org/ua/ogoloshennya/1079-kompetentno-pro-kompetentnisnij-pidkhid-v-osviti>]
18. Косміна О. Традиційне вбрання українців. Т.І. Лісостеп. Степ.К.: Балтія – Друк, 2008.
19. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М. Проколієнко; Упор. В.В. Андрієвська, Г.О. Балл, О.Т. Губко, О.В. Проскура. – К.: Рад. шк., 1989. – 608 с.
20. Кравченко Т. Методика проектного навчання на уроках обслуговуючої праці в 5 класі. – К. : Шк. світ, 2006. – 200 с.
21. Курсова робота. Особливості використання засобів інформаційних технологій на уроках трудового навчання [режим

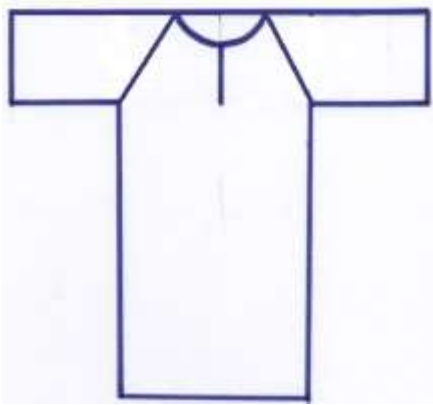
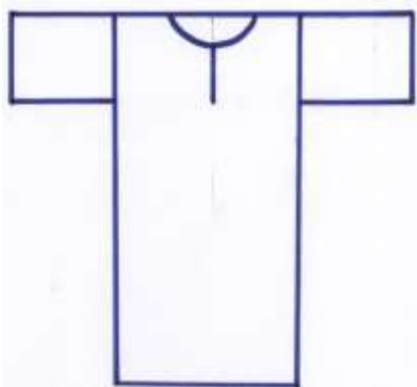
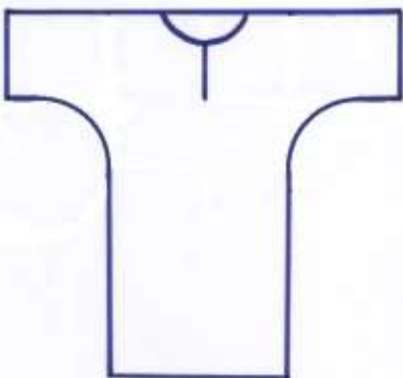
- доступу https://kursoviks.com.ua/bd_tekhnicheskiye/article_post/3837-kursova-robota-osoblivosti-vikoristannya-zasobiv-informatsiynikh-tehnologiy-na-urokakh-trudovogo-navchannya]
22. Лялька-мотанка [режим доступу <https://sites.google.com/site/lalkamotankaru/poednanna-koloriv>]
23. Методика навчання учнів 5-9 класів проектуванню в процесі вивчення технології обробки деревини і металу: Навчально-методичний посібник. / За заг. ред. О.М. Коберника, В.К. Сидоренка. – Умань: УДПУ, 2005. – 114 с.
24. Методика організації проектної діяльності старшокласників з технологій: метод. посіб. для вчителів, варіат. модулі / А.І. Терещук, С.М. Дятленко. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 128 с.
25. Методичний супровід викладання трудового навчання в умовах оновленого змісту освіти в 2019-20 навчальному році : методичні рекомендації / Укл. В.Г.Компанієць. – Миколаїв: ОІППО, 2017 – 40с.
26. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід. Навчальний посібник / За заг. ред. О.М. Коберника, В.К. Сидоренка. – Умань: СПД Жовтий, 2008. – 216 с
27. Мироненко Н.В., Чистякова, Л.О. Основи проектування та моделювання: навч. посіб. / Кіровоград: ЦОП «Авангард», 2016. – 169 с.
28. Навчальні програми для загальноосвіт. навч. закл. України + опис ключових змін. 5-9 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2017. – 96 с. – (Серія «На допомогу вчителю»). [режим доступу <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-liniji/trudove-navchannya-tehnicni-vydy-pratsi-naskrizni-zmistovi-liniji/>]
29. Наскрізнi змістові лінії [режим доступу <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/naskrizni-zmistovi-liniji>]

30. Напиткіна Г. Українська лялька-оберіг / Г. Напиткіна. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 32с.
31. Неймерик В. С. Метод проектів на уроках трудового навчання (обслуговуюча праця) : метод. посіб. – Студянка, 2009-2010. – 50 с. [режим доступу <https://phm.cuspu.edu.ua/nauka/konferentsii/fizyka-tekhnologii-navchannia/97-2017/teoriia-ta-metodyka-tekhnologichnoi-osvity/1170-vykorystannya-proektnykh-tekhnologiy-na-urokakh-trudovoho-navch>]
32. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навч. посібник. – К.: Просвіта, 2000. – 368 с.
33. Орлова Т. Символи та образи крізь віки / Т. Орлова. // Народне мистецтво. – №1-2. – 2000. – С. 39.
34. Особистісно-орієнтований підхід в освіті [режим доступу https://stud.com.ua/49829/pedagogika/osobistisno_oriyentovaniy_pidhid_osviti]
35. Палагейченко Л. М. Методи проектів. Історія розвитку / Трудове навчання в школі. – №9, 2012.
36. Пелагейченко М.Л. Професійний довідник учителя трудового навчання. – Х.: Вид. група «Основа», 2013. – 254 с.
37. Педагогічний енциклопедичний словник. М., 2003. С. 134.
38. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.: видво А.С.К., 2004. — 192 с.
39. Проектна діяльність у викладанні трудового навчання [режим доступу <https://vseosvita.ua/library/proektna-dialnist-u-vikladanni-trudovogo-navcanna-15624.html>]
40. Сидоренко В. Проектний підхід і вимоги до вчителя / В.Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2011. – №9. – С. 3-5.
41. Традиційні ляльки світу [режим доступу <https://www.sites.google.com/site/doslidnuk/sinopsis/tradicijni-lalki-svitu>]

42. Трудове навчання в школі: проектно-технологічна діяльність. 5-12 класи / [За ред. О. М. Коберника, В. В. Бербец, Н. В. Дубова та ін.] – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 256 с.
43. Художньо-естетичне виховання творчої особистості засобами позашкільної освіти : методичний посібник / упорядн. В.Ю. Гаврилюк, Т.А. Слободянюк, А.А. Розумнюк; КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти». – Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. – 144 с.
44. Чупріна Н. В. Сучасні технології дизайн-діяльності : навч. посіб. / Н. В. Чупріна, Т. В. Струмінська. – К. : КНУТД, 2017. – 416 с.
45. Шушкевич А.Ф. Народна лялька. Технологія виготовлення : навчально-методичний посібник / А.Ф.Шушкевич. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. – 200 с. +8 с. : вкл. : іл.

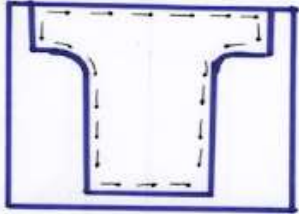
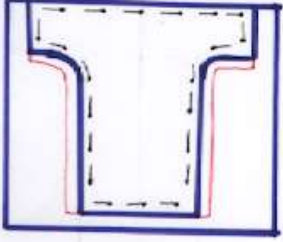

Додаток А

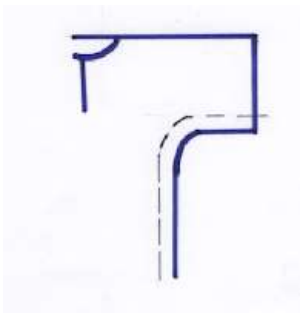
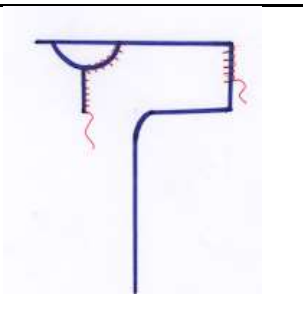
Види конструкції рукавів.

Сорочка з рукавом реглан*Сорочка з відрізним рукавом**Сорочка ціљнокройна*

Додаток Б

Інструкційна картка по виготовленню сорочки для ляльки-мотанки

№	Послідовність роботи	Зображення
1	Скласти клаптики тканини вдвоє, лицевою стороною в середину.	
2	Накласти викрійку-лекало до згину тканини по лінії плечей. Приколоти по периметру булавками.	
3	Відмалювати по контуру викрійки з урахуванням припуску на шви.	
4	Відколоти викрійку ти викроїти деталі сорочки. Викроїти горловину.	

5	<p>Зшити деталі сорочки по відповідних лініях. Спочатку зметати, а потім прошити ручним швом «голкою назад», або з'єднувальним швом на швейній машині.</p>	
6	<p>Обробити зрізи сорочки(рукавів та горловини) петельним швом, кольоровими нитками.</p>	
7	<p>Оздоблення сорочки. В залежності від задуму, нанесіть охайними лініями відповідний малюнок на поверхню сорочки та виконайте його вишивкою, бісером, стрічками.</p>	